

Jan en Bert Morsink

Jan en Bert Morsink fokken al twintig jaar richting een Belgische blauwe met grote, ruime koeien die zichzelf red- den bij afkalven.

Activiteiten: **pluimveehouderij c.q.**

vleesveefokkerij

Ras: **Belgisch witblauw**

Kalvingen: **20**

Drie natuurlijk geboren stierkalveren in achteraanzicht

Jan Morsink: 'Garanties op natuurlijke geboorten hebben we hier niet'

Vlees zonder litteken

De gebroeders Morsink fokken runderen van het Belgisch-witblauwras die 'naturel' afkalven. Hiertoe laten zij onder andere hun dieren voor de eerste maal afkalven op 36 maanden. De vleesprijs aan de slachthaak bedraagt 5,20 euro per kilogram.

tekst **Guy Nantier**

De afkalflijstjes worden bovengemiddeld. Alles staat er netjes op geregistreerd. 'Vijfenzeventig procent in 2013', luidt het eindresultaat van het cijferwerk van Jan Morsink. 'Van de zestien koekalvingen in 2013 waren er drie natuurlijk, dus zonder hulp, negen afkalvingen vonden plaats met normale trekkracht en vier afkalvingen vonden plaats met een keizersnede. In 2012 hadden we op dertien koekalvingen vier keizersneden waarvan twee vanwege een achterwaartse ligging van het kalf. Garanties op natuurlijke geboorten hebben we hier niet.'

Jan (44) en broer Bert (46) Morsink uit het Overijsselse Enter fokken al bijna twintig jaar op natuurlijke geboorten bij hun zestigkoppige, stamboekgeregistreerde veestapel. 'Vaarskalvingen reken ik niet mee. We moeten elkaar recht in

de ogen durven kijken', verduidelijkt Jan Morsink. 'Vaarsen mogen hier standaard een keizersnede hebben. Daarom reken ik de ingreep ook niet aan. Als het niet gaat, gaat het gewoon niet. Eén litteken laten we nadien nog oogluikend toe, maar bij een derde keizersnede is het einde oefening en gaat de koe er onverbiddelijk uit.'

Texels schaap als voorbeeld

Voor de inleiding van het geboorteproces gaat Jan af op de verweking van de bekkenbanden. 'De temperatuurmethode hebben we uitgeprobeerd, maar dat lukt hier niet.' Voor de afkalvingen 's nachts zijn Jan en Bert op hun tweeën aangewezen. 'Bij kalvingen overdag zijn we met drie: Bert, een hulpvaardige buur en ikzelf,' legt Jan uit, 'twee personen om te trekken en ikzelf om op te voelen of het al

dan niet zonder keizersnede kan. Zoniet, dan schakelen we de dierenarts in.'

Beroep doen op de dierenarts is duur, zo blijkt uit het verdere relaas. 'In deze regio met veel melkveebedrijven werkt de dierenarts met een tarief per minuut plus voorrijkosten en plus materiaalkosten. Een keizersnede van één uur kost hier al vlug 250 euro zonder btw.'

Maar niet de kostprijs van een keizersnede ligt bij de gebroeders Morsink aan de basis van de beslissing om natuurlijke geboorten na te streven. Jan Morsink: 'We hebben ook Texelse schapen. Jaren terug speelde daar dezelfde discussie: te

5646 (Adamo x Liseron) is natuurlijk geboren en moet nieuw bloed in de veestapel brengen

Elke 22 (v. Unicus) heeft al 5 kalveren gehad die natuurlijk zijn geboren. Zij is nu voor de zesde maal drachtig van Marco

kleine dieren, te dikken konten, te veel geboorteproblemen. In het Texelras waren de fokkers er met elkaar snel uit: dat wilden we niet. Toen we gestart zijn met de witblauwen, na eerst een poosje blondes en limousines gehouden te hebben, wilden we dit evenmin bij het vleesvee. Wij streven daarom naar grote, ruime dieren die zichzelf redden bij het afkalven en die vlees bezitten.'

Om het aantal ingrepen te verminderen laten de veehouders de vaarzen goed uitgroeien. 'Dieren die in januari geboren zijn, kalven af op een leeftijd van 36 maanden. Dieren die in mei geboren zijn, kalven af op een leeftijd van 31 maanden.' De kalveren wegen bij geboorte tussen de 48 en 55 kilogram. Zij krijgen gedurende de zoogperiode kalverbrot bijgevoerd. Het spenen gebeurt over het algemeen in één keer in september of oktober. Vaarzen krijgen tot afkalving een gras-maisrantsoen aangevuld met krachtvoer. 'Gekalfde dieren krijgen enkel tijdens de stalperiode krachtvoer bijgevoerd, tijdens de weideperiode niet.'

In het koppel lopen momenteel twee dieren van dertien jaar oud. Het gros van de fokmoeders is geboren in 2009. 'Een vervangingspercentage kan ik niet meegeven, die gegevens houd ik niet bij. Afvoer gebeurt op basis van het afkalfgemak (keizersnede), de vruchtbaarheid en pootproblemen in de aanbindstal. Koeien die niet meewerken bij het afkalven, al hebben we daar geen klagen over, gaan er sowieso ook uit. Die leveren standaard een keizersnede op.'

Extra informatie welkom

Voor het vervangingsvee wordt een eerste selectie in de vaarskalveren doorgevoerd net voor hun eerste weidegang. Een tweede selectie vindt plaats na de eerste kalving op basis van het eigen geboorteprocés, het geboortegewicht, de uitgroei, het afkalfgemak en bloedvoering. Tot op heden gebeurde deze selectie zonder informatie over de binnenbekkenmaten. Maar die informatie wil Jan er wel graag bij hebben, ook van de stieren. 'Bekkenhoogte en bekkenbreedte zeggen wel niet alles', zegt de veehouder. 'Wat erin zit, is net zo belangrijk. Toch wil ik die extra informatie er graag bij. Ik wil alle informatie benutten die de zelfredzaamheid kan verhogen. En ervoor betalen wil ik gerust, al hangt het er natuurlijk vanaf hoeveel. Volgens het plan van aanpak dat het Nederlands wit-

blauwstamboek heeft opgesteld, zal het meten van de binnenbekkenmaten voor de koeien tegelijk met de stamboekopname gebeuren. Dat noem ik efficiëntie en kostenbesparend.'

Unicus van Phaenocryst

De veehouders gebruiken naast ki-stieren uit de oude doos vooral ki-stieren uit het gebruikskruisingscircuit, zoals de stieren Abel en Adamo. Jan Morsink: 'Gebruikskruisingsstieren zijn bijna de enige stieren waarvan informatie beschikbaar is over drachtduur, geboortegemak, bloedvoering en erfelijke gebreken. Jammer dat de ki-stations geen boodschap hebben aan de binnenbekkenmetingen van hun stieren. Ook die informatie zouden we graag willen meenemen in ons fokbeleid.'

Tot twee jaar terug werkten de veehouders in hoofdzaak met een dekstier. De namen van Unicus van Phaenocryst en Dorus ter Reybroek rollen over de tong. Unicus van Phaenocryst (v. Jaap van Phaenocryst) werd aangekocht bij Cor Franssen uit Evertsoord. De stier heeft op het bedrijf van Morsink acht jaar gedeukt vooraleer hij werd afgevoerd. Aan de slachthaak woog hij 967 kg warm geslacht. 'Zestig tot zeventig procent van zijn dochters kalft natuurlijk af, zoals dochter Elke 22. Elke 22 heeft zelf al vijf kalveren gehad die allemaal natuurlijk zijn geboren.'

Dorus ter Reybroek is een Elanzoon afkomstig van het Belgische fokbedrijf van Luc Lips uit Aalter, dat ook natuurlijk

afkalven nastreefde. Momenteel is de natuurlijk geboren stier 5646 (v. Adamo) de uitverkorene, zij het als recuperatiestier voor de dieren die via ki niet drachtig worden. 'Met zijn afstamming moet hij ook voor verversing in de bloedvoering zorgen.'

Hofleverancier aan ki-centra

Naast melkveehouders en vleesveehouders zijn ki-centra gretige afnemers van stieren uit het fokbedrijf. Het fokbedrijf Morsink is er hofleverancier. 'Vooral voor gebruikskruisingsstieren komen ze hier over de vloer', geeft Jan Morsink aan. 'Bij CRV staan momenteel Elk 23 van de Plashoeve (v. Dorus) en Rian (v. Adamo). Bij KI Samen staan er met Alfa (v. Adamo), Noud (v. Dorus) en Dorus van de Plashoeve (v. Dorus) zelfs drie. Bij KI Kampen staan Uniek en Urbanus 2 van de Plashoeve op stal, beide Unicuszonen.' Stiertjes die niet voor de fokkerij in aanmerking komen alsook vrouwelijk vee waarmee niet verder wordt gefokt, worden ter plekke afgemest en geleverd aan Vleesvee Integratie Twente (VIT).

Over de karkaskwalificatie van de afgemeste dieren kan Jan niets vertellen. 'Aan de slachtlijn bij VIT classificeert men niet. Wel kan ik aangeven dat de laatste afgemeste koe, een eerste kalfskoe, 525 kilogram warm geslacht woog. Hiervoor beur ik 5,20 euro per kg koudgeslacht. Daar zijn wij best tevreden mee. De beste kwaliteitskoeien halen bij VIT wel 5,40 euro, maar ik compenseer dit door meer kilo's aan te leveren.'